

РЕШЕНИЕ

№ 7478

гр. София, 23.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 173 СЪСТАВ, в публично заседание на девети април през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Б.Р.

при участието на секретаря В.К.

като разгледа докладваното от Б.Р. Гражданско дело № 20231110166839 по описа за 2023 година

Производството е по общия съдопроизводствен ред на ГПК.

Образувано е въз основа на Искова молба, вх. № 350363/05.12.2023г. на СРС. С определение от 09.04.2024г. по реда на чл.214, ал. 1 ГПК е допуснато изменение на предявените искове досежно техния размер.

Ищецът С. Д. Д. чрез адв. М. М. – АК-Пловдив, е предявил срещу ответника „*****“ ООД иск с правно основание по чл. 55, ал. 1 ЗЗД за осъждане на ответника да му заплати сумата от **1067,00 лева**, недължимо платена от ищеца на ответника във връзка със сключен между страните Договор за паричен заем Кредирект № *****/20.07.2022г., който се твърди да е изцяло нищожен, **ведно със законната лихва** от подаване на исковата молба /05.12.2023г./ до окончателното изплащане на сумата. При условията на евентуалност, ако първоначално предявеният иск бъде отхвърлен, се предявява иск с правно основание по чл. 55, ал. 1 ЗЗД за осъждане на ответника да му заплати сумата от **962,87 лева**, представляваща недължимо платена сума за неустойка за недадено обезпечение, начислена въз основа на нищожна и неравноправна клауза в договора, **ведно със законната лихва** от подаването на исковата молба /05.12.2023г./ до окончателното ѝ изплащане.

Ищецът твърди, че с ответника сключили Договор за паричен заем Кредирект № *****/20.07.2022г., по силата на който дружеството му отпуснало в заем сумата от 800,00 лева, която следвало да бъде върната на 18 ануитетни вноски при годишна възнаградителна лихва от 40,05% и посочен ГЛП 48,06%. Според т. 6.1 от Договора, ако заемателят не предоставел и допълнително обезпечение, той дължал неустойка в размер на 1614,76 лева. Бидейки добросъвестен, ищецът платил на ответника веднъж 1000,00 лева на 10.04.2023г., а след това още 700,00 лева на 11.05.2023г. за което представял квитанции от Изипей /всъщност такива към исковата молба не са представени/. Ищецът твърди, че договорът за кредит е изцяло нищожен, тъй като в него били налице множество нищожни и неравноправни клаузи, които водели до неговата недействителност. Това била клаузата за неустойка по т.6.1 от него, която противоречала на добрите нрави и била с неравноправен характер. В нарушение на изискванията, ако и в договора да бил посочен лихвеният процент, то не били изложени условията за прилагането му. Била посочена абсолютна

стойност на ГПР без разяснение как се формира той. Наред с това тази стойност не била действителната, тъй като в нея не били включени всички плащания по кредита, в това число неустойката за недадено обезпечение. При условията на евентуалност, ако се приеме, че договорът в цялост не е нищожен, то се аргументира нищожност поради противоречие с добрите нрави и неравноправен характер на неустойката за недадено обезпечение. В насроченото по делото публично съдебно заседание ищецът не се явява и не изпраща представител. Становище се изразява в писмен вид, като предявените искове се поддържат.

В срока по чл. 131, ал. 1 ГПК ответникът „*****“ ООД чрез адв. Хр.М. – АК-София, е депозирал Отговор, вх. № 35399/05.02.2024г. на СРС, с който оспорва исковете като предявени с нередовна искова молба, съответно неоснователни. Изтъква, че е неясно как точно е формирана претенцията на ищеца по главния и евентуалния иск, какви суми се визират като недължими, както и за кой период се отнасят. Не била посочена и банкова сметка на ищеца. Във връзка с възражението за неоснователност се аргументира, че ищецът не сочи и не представя доказателства да е заплатил претендираните суми. Сключеният договор бил действителен, като клаузите му съответствали на нормативната уредба, не били неравноправни, а ищецът доброволно и информирано се съгласил с тях, т.е. те били и индивидуално уговорени. Единствената цел на поведението на ищеца била да увреди кредитора си с инициране на производства срещу него. ГПР бил коректно посочен, тъй като за дружеството не било налице задължение да включва в него неустойката, тъй като тя като вземане възниквала евентуално след сключване на договора. Уговорката за заплащането ѝ била действителна, не противоречала на добрите нрави и на закона. За насроченото по делото публично съдебно заседание ответникът не изпраща представител. Становище се изразява в писмен вид, като предявените искове се оспорват.

Софийският районен съд, като взе предвид подадената искова молба и предявените с нея искове, становището и възраженията на ответника в отговора ѝ, съобразявайки събраните по делото доказателства, основавайки се на релевантните правни норми и вътрешното си убеждение, намира следното:

Исковата молба е подадена от надлежно легитимирана страна при наличие на правен интерес от производството, като предявените с нея искове са **допустими** и следва да бъдат разгледани по същество. Не са налице предпоставки за решаване на делото с неприсъствено решение или решение при признание на иска.

Съобразно нормата на чл. 154, ал. 1 ГПК **доказателствената тежест** по исковете с правно основание по чл. 55, ал. 1 ЗЗД е и за двете страни. Ищецът следва при условията на пълно и главно доказване да установи наличието на описаното в исковата молба плащане, че същото е извършено на ответника, наличието на предпоставките, изложени в исковата молба, обосноваващи липса на основание за извършеното плащане, включително че същото е недействително. Ответникът следва да установи, че за него е налице основание да задържи внесената сума. Извън това в тежест на всяка от страните е да установи фактите и обстоятелствата, от които черпи благоприятни за себе си правни последици.

Съдът следи служебно за нищожността на клаузите на договорите в хипотезите, в които нищожността следва от клаузите на самия договор /ТР 1/2020-2022-ОСГТК/, а в договори, сключени с потребители, следи служебно за недействителност на договора или уговорки в него, свързани с наличието на неравноправни клаузи.

Страните **не спорят**, че между тях е сключен Договор за паричен заем Кредирект № *****/20.07.2022г. с клаузи съобразно разпечатката, приложена към исковата молба, както и че отпуснатата в заем сума е получена от ищеца.

Видно от представената разпечатка на Договор за паричен заем Кредирект № *****, ответникът-заемодател е отпуснал на ищеца-заемополучател в заем сумата от 800,00 лева, която е следвало да се върне на 18 анюитетни вноски с падежи от 22.08.2022г. до 22.01.2024г. с включени главница и възнаградителна лихва. Последната е определена като

40,05% годишно или общо 321,24 лева за кредита. ГПР е вписан като 48,06%. Според т.6.1 от договора заемателят се задължава в срок от три дни, считано от усвояване на заетата сума, да предостави обезпечение по реда на чл. 33, ал. 1 ОУ /поръчител или банкова гаранция/. При неизпълнение /т.6.2 от Договора/ заемателят дължи неустойка в размер на 1614,76 лева, която се начислява автоматично и се заплаща разсрочено с вноските по погасителния план.

По действащото българско право максималният размер на договорната лихва, независимо дали възнаградителна или компенсаторна, е ограничен единствено от добрите нрави (арг. от чл. 9 ЗЗД), като страните са свободни да уговорят размер на възнаградителната лихва по свое усмотрение. Тази тяхна свобода обаче се простира до пределите, определени с чл. 10, ал. 2 ЗЗД, който допуска размерът на лихвите да може да се уговаря до размер, предвиден от Министерския съвет, а ако уговореният е по-голям, то той да се намалява по право до този размер. Тъй като към настоящия момент Министерският съвет не е определил такъв размер, критерият за извършването на съответната преценка следва да намери своята опора в размера на законната лихва (по аналогия с чл. 19, ал. 4 ЗПКр), но без непременно да е необходимо да се равнява по нея. С оглед изискването на закона при договаряне между страните да не се накърняват добрите нрави следва да се приеме, че именно те налагат максималния размер, до който съглашението за плащане на възнаградителна лихва е действително. Добрите нрави са критерии за норми за поведение, които се установяват в обществото, поради това, че значителна част от хората според вътрешното си убеждение ги приемат и се съобразяват с тях. За противоречащи на добрите нрави се считат сделки, с които неравноправно се третират икономически слаби участници в оборота, използва се недостиг на материални средства на един субект за облагодетелстване на друг. Съдебната практика приема, че противоречи на добрите нрави възнаградителна лихва, която е в размер на повече от два до три пъти размера на установената законна лихва за забава. В този смисъл е и практиката на Върховния касационен съд – р.378/08.05.2006г.-гр.д.315/2005г.-Пг.о., р.1270/09.01.2009г.-гр.д.5093/2007г.-Пг.о., опр. 901/10.07.2015г.-гр.д.6295/2014г.-IVг.о., както е и налице практика на Софийския градски съд - опр.260283/17.09.2020г.-ч.гр.д.9521/2020г.-СГС,ТО-VI, опр.266415/17.12.2020г.-ч.гр.д.10945/2020г.-СГС-II-Г, опр.266852/29.12.2020г.-ч.гр.д.7204/2020г.-СГС-I-24с-в, опр.260551/12.01.2021г.-ч.гр.д.12338/2020г.-СГС-IV-Д, опр.261885/29.01.2021г.-ч.гр.д.10946/2020г.-СГС-I, опр.264704/11.03.2021г.-ч.гр.д.842/2021г.-СГС-I, опр.267499/22.04.2021г.-ч.гр.д.3671/2021г.-СГС, ТО-VI, опр.268991/20.05.2021г.-ч.гр.д.5247/2021г.-СГС-III-B, опр.1227/16.07.2021г.-ч.гр.д.8622/2021г.-СГС,IV-E, опр.1614/09.08.2021г.-ч.гр.д.9449/2021г.-СГС-ГК, опр.2820/30.09.2021г.-ч.гр.д.10400/2021г.-СГС-ГО-IV-A, опр.2810/01.10.2021г.-ч.гр.д.11619/2021г.-СГС-ЧЖ-I-K, опр.3352/14.10.2021г.-ч.гр.д.5828/2021г.-СГС-ГО-IV-E, опр.275245/29.10.2021г.-ч.гр.д.5236/2021г.-СГС-IV-B, опр.3737/29.10.2021г.-ч.гр.д.11615/2021г.-СГС-II-Д, опр.3689/28.10.2021г.-ч.гр.д.11629/2021г.-СГС-II-B, опр.5127/15.12.2021г.-ч.гр.д.14401/2021г.-СГС, опр. 260474/21.01.2022г.-ч.гр.д.2624/2021г.-СГС-II-Д, опр. 1161/15.02.2022г.-ч.гр.д.890/2022г.-СГС-I-K, опр.6623-12.07.2022г.-ч.гр.д.898/2022г.-СГС-I, опр.6309/01.07.2022г.-ч.гр.д.190/2022г.-СГС-ГО-IVГ, опр.6150/28.06.2022г.-ч.гр.д.1249/2022г.-СГС-ГО-IIД, опр.7483/02.08.2022г.-в.ч.гр.д.3669/2022г.-СГС-ГО-ЧЖ-II-Д, и много други. Законната лихва за забава към датата на сключване на договора за периода на договора е около 10% годишно. Следователно уговореният размер от 40,05% за година, който надхвърля близо четири пъти размера на законната лихва за забава, е в противоречие с добрите нрави, а съответната клауза в договора е нищожна – следва да се приеме, че възнаградителна лихва не е уговорена и такава не се дължи (арг. р.378/08.05.2006г.-гр.д.315/2005г.-Пг.о.).

Нищожна е и клаузата на т. 6.2 от Договора, предвиждаща задължение за заемателя да заплати неустойка от 1614,76 лева при непредоставяне на исканото обезпечение. Оценката на платежоспособността на кандидат-заемателя е на риск и отговорност на

заемодателя. Това следва от нормите на чл. 16, ал. 1 ЗПКр и чл. 143, ал. 2, т. 3 ЗЗПотр. Преди сключване на договор за кредит кредиторът оценява кредитоспособността на потребителя въз основа на достатъчно информация, в това число информация, получена от потребителя, и, ако е необходимо, извършва справка в Централния кредитен регистър или в друга база данни, използвана в Република България за оценка на кредитоспособността на потребителите. В конкретния случай с договора рискът за кредитора от неизпълнение на собственото му задължение за проверка и съблюдаване на съответна дисциплина с цел неотпускане на необезпечени кредити се прехвърля по недопустим начин на заемателя-потребител. Логиката на законодателя е кредиторът да провери платежоспособността на длъжника и, ако има съмнение в нея, да поиска обезпечение и едва след като то стане факт да отпусне кредита. Не може да се приеме, че по този начин кредиторът се обезщетява за риска от евентуална неплатежоспособност на длъжника. Елиминирането и/или минимизирането на този риск зависи само от кредитора, който, изпълнявайки чл. 16 ЗПКр, следва да извърши съответната оценка, като или не отпусне кредита, или го отпусне при предварително дадено достатъчно да гарантира изпълнението му обезпечение. С въвеждането на неустойката фактически от една страна се създава допълнително обезщетение за кредитора при неизпълнение на договора, което противоречи на нормата на чл. 33, ал. 1 ЗПКр, повеляваща, че при забава на заемателя-потребител кредиторът има право да получи само лихва върху неплатената част от задължението, а от друга неправомерно се натоварва потребителят с допълнителни разноси, надхвърлящи като сума главницата по кредита.

Уговорената неустойка е нищожна и поради противоречието ѝ с добрите нрави /арг. ТР 1/2009-2010-ОСТК/. Основното задължение на -заемателя по договор за паричен заем е да върне на падежа заетата сума, ведно с уговорената възнаградителна лихва, което съответства на интереса на кредитора да получи на падежа главницата и възнаграждението за предоставения заем. В настоящия случай неустойката обезпечава реално не главното задължение по договора за кредит – да се върне заетата сума с лихва, а акцесорното задължение за обезпечение, при това в размер, който значително надхвърля размера на главницата и лихвите по кредита, взети заедно. Дори и заемателят да е изправна страна по основното си задължение – да връща главницата и да плаща лихвите /ако уговорката за заплащането на тези лихви е действителна/, то договорът предвижда кредиторът да получи и неустойката, при това без той да е претърпял каквито и да било вреди, т.е. той реално се обогатява с допълнително и крайно чрезмерно плащане, чиято цел е единствено да се изискат от длъжника-заемател още пари.

От представената от ответника справка за плащанията се установява, че ищецът е заплатил общо 1867,00 лева, с които са покрити 435,03 лева за такси, 962,87 лева за неустойка, 224,50 лева за лихва и 244,60 лева за главница. Не е доказано основанието за начисляване на процесните такси, а уговорките за неустойка и възнаградителна лихва са нищожни: заемателят не дължи плащане по тези суми. Подлежи на връщане само получената главница от 800,00 лева. Оттук, при изваждане на тази главница от общо платената сума се получава 1067,00 лева /1867,00 лева – 800,00 лева = 1067,00 лева/. За ответника липсва основание да задържи тази сума и следва да я върне на ищеца.

Предявеният главен иск е основателен и следва да се уважи изцяло. При това положение липсва процесуално основание и необходимост от произнасяне по евентуално съединения с него иск.

Тези съображения са достатъчни за аргументиране на основателността на предявения иск съобразно изложеното по-горе, като обсъждането на останалите доводи за това, инвокирани в исковата молба, се явява безпредметно. Въведените в отговора на исковата молба възражения не могат да обосноват противен извод.

По разноските:

Съгласно чл. 78, ал. 1 и ал. 3 ГПК право на разноски има само страната, в полза на която е постановен съдебният акт. Съобразно изхода от делото право на разноски има само ищецът, който своевременно е заявил претенция в тази насока, като е представен и списък по чл. 80 ГПК. От негова страна са доказани разноски в общ размер от **50,00 лева**, които следва да се възложат в тежест на ответника.

Доколкото ищецът е защитаван безплатно по реда на чл. 38, ал. 1 ЗАДв от адв. М. М., то в негова полза следва да се присъди възнаграждение по чл. 38, ал. 2 ЗАДв, което съдът, съобразно фактическата, правната, процесуалната и професионалната сложност на спора и естеството на делото, определя на **400,00 лева**. Според настоящия съдебен състав за съда не е налице нито задължение, нито основание, да присъжда сума за данък върху добавената стойност върху посочената сума. Съгласно чл. 2 ЗДДС с данък върху добавената стойност се облагат всяка възмездна облагаема доставка на стока или услуга, всяко възмездно вътреобщностно придобиване с място на изпълнение на територията на страната, извършено от регистрирано по този закон лице или от лице, за което е възникнало задължение за регистрация, всяко възмездно вътреобщностно придобиване на нови превозни средства с място на изпълнение на територията на страната, всяко възмездно вътреобщностно придобиване с място на изпълнение на територията на страната на акцизни стоки, когато получателят е данъчно задължено лице или данъчно незадължено юридическо лице, което не е регистрирано по ЗДДС, както и вносът на стоки. Видно от законовата уредба, безвъзмездните доставки на стоки и услуги не се облагат с данък добавена стойност. Правната помощ, която адвокат или адвокат от Европейския съюз може да оказва по реда на чл. 38, ал. 1 ЗАДв, е безплатна и по смисъла на чл. 9, ал. 1 вр. чл. 8 ЗДДС представлява безвъзмездна доставка на услуга, а по аргумент от чл. 2, т. 1 ЗДДС и чл. 2, § 1, б. „в“ от Директива 2006/112/ЕО на Съвета от 28.11.2006г. безвъзмездните доставки на услуги не подлежат на облагане с данък върху добавената стойност. Тази услуга не може да се счете за възмездна на основание чл. 38, ал. 2 ЗА по съображения, че възмездяването става впоследствие - с акта на съда, с който насрещната страна, при наличие на предвидените в нормата предпоставки, бива осъдена да заплати адвокатско възнаграждение на оказалия безплатната правна помощ адвокат. Това е така, тъй като, съгласно чл. 25, ал. 2 ЗДДС данъчното събитие възниква на датата, на която услугата е извършена. Последващи този момент действия не могат да имат значение за възникване на данъчно задължение. Постановяването на съдебен акт, с който насрещната страна е осъдена да заплати възнаграждение за оказана безплатна правна помощ, не съставлява облагаема стока или услуга по смисъла на ЗДДС. Правоотношението, по което безплатната правна помощ е оказана, и това, създадено със съдебния акт, са между различни страни и с различно съдържание. По първото за адвоката, оказал правната помощ, не възниква право да получи възнаграждение, а второто е между адвоката и насрещната страна, по което адвокатът има само права, но не и задължения. Съдържанието на създаденото със съдебния акт правоотношение се изчерпва със задължението на оказалия безплатната помощ адвокат да бъде платена определена парична сума от насрещната страна. Съдът не е нито данъчнозадължено лице по смисъла на чл. 3 ЗДДС, което да издаде фактура и да начисли ДДС по нея, нито е страна по правоотношението, възникнало от постановления от него осъдителен акт. Затова той не може да начислява ДДС върху дължимото за оказаната безплатна правна помощ адвокатско възнаграждение без това да е изрично предвидено в закона. Нито ЗДДС, нито ЗАДв, въвеждат такава изрична нормативна уредба, която да се отклонява от общите правила за облагане с данък върху добавената стойност. Не следва нещо различно и от разпоредбата на § 2а НМРАВ. Разпоредбата няма отношение към дължимия данък върху добавената стойност при осъществяване на безвъзмездна доставка на услуга, каквато е безплатната правна помощ по чл. 38, ал. 1 ЗАДв. Тя урежда начисляването на ДДС върху възнагражденията на регистрираните по ЗДДС адвокати и го определя като неразделна част от дължимото от клиента адвокатско възнаграждение, но не установява

задължение за начисляване на ДДС при оказана безплатна правна помощ. Такова съдържание разпоредбата не би и могла да има, защото няма законова делегация, която да овластява Висшия адвокатски съвет да регламентира данъчни правоотношения. Това становище се възприема изрично и в практиката на Върховния касационен съд – опр.917/02.05.2023г.-ч.гр.д.1323/2023г.-ВКС, IVг.о.

Наличието на предпоставките по чл. 38, ал. 1 ЗАДв не следва да се обсъжда при произнасяне на съда относно присъждането на разноски по реда на чл. 38, ал. 2 ЗАДв (опр.43/10.02.2022г.-гр.д.2611/2021г.-ВКС,IVг.о.).

Водим от горното, съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА "***" ООД, ЕИК *****, със седалище в град София, да заплати на С. Д. Д., ЕГН *****, от град София, на основание чл. 55, ал. 1 ЗЗД, сумата от 1067,00 лева, недължимо платена от ищеца на ответника във връзка със сключен между страните Договор за паричен заем Кредирект № *****/20.07.2022г., ведно със законната лихва от подаване на исковата молба /05.12.2023г./ до окончателното изплащане на сумата.**

ОСЪЖДА "***" ООД, ЕИК *****, със седалище в град София, да заплати на С. Д. Д., ЕГН *****, от град София, на основание чл. 78, ал. 1 ГПК, сумата от 50,00 лева, представляваща разноски по делото на първа инстанция (гр.д. № 66839/2023г. на СРС).**

ОСЪЖДА "***" ООД, ЕИК *****, със седалище в град София, да заплати на адв. М. В. М. – АК-Пловдив, на основание чл. 38, ал. 2 ЗАДв, сумата от 400,00 лева, представляваща хонорар за предоставена на ищеца С. Д. по реда на чл. 38, ал. 1 ЗАДв безплатна правна помощ в първоинстанционното производство (гр.д.66839/2023г. на СРС).**

На основание чл. 236, ал. 1, т. 7 ГПК **СЪОБЩАВА на ответника банковата сметка**, посочена от ищеца с писмено становище, вх. № 65906/28.02.2024г. на СРС, за превеждане на установените като дължими суми след влизане в сила на решението: **IBAN *****, ВИС *****, титуляр: М. В. М.**, като ищецът е заявил, че сумата може да бъде изплатена и чрез **пощенски запис** на адреса, посочен в исковата молба.

Решението подлежи на обжалване пред Софийския градски съд с въззивна жалба, подадена чрез Софийския районен съд в двуседмичен срок от съобщението.

Решението, на основание чл. 7, ал. 2 ГПК, да се съобщи на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____